

DŹWIĘKI Z PRZESZŁOŚCI PONOWNIE OŻYJĄ

NIEZWYKŁY WIECZÓR Z FORTEPIANEM CHOPINA
W TEATRZE WIELKIM – OPERZE NARODOWEJ

17 marca 2018 r. w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej odbędzie się niecodzienny koncert, którego centrum stanowić będzie prezentacja kopii fortepianu Buchholtza. Na jednym z instrumentów tego znanego warszawskiego wytwórcy grał Fryderyk Chopin. Prace nad rekonstrukcją fortepianu były możliwe dzięki zaangażowaniu PKN ORLEN – Mecenasu Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina.

Historia jednej z najsłynniejszych marek polskich fortepianów zaczyna się ok. 1815 r., gdy Fryderyk Buchholtz, należący do grona najlepszych fortepianistów i organistów stolicy, otworzył w Warszawie w budynku przy ul. Mazowieckiej nr 1352 zakład produkujący fortepiany.

Gdy w 1827 r. do oficyny pałacu Czapskich/Krasińskich (ul. Krakowskie Przedmieście 5) wprowadziła się rodzina Chopinów, częstym bywalcem muzycznego salonu Buchholtza przy ul. Mazowieckiej stał się Fryderyk Chopin. Młody kompozytor z zapalem wypróbował instrumenty, które zbierały nagrody na lokalnych wystawach przemysłowo-rzemieślniczych. Nie dziwi więc, że to właśnie mistrz Buchholtz skonstruował nowoczesny fortepian, który stanął w salonie państwa Chopinów, będącym miejscem domowych prób. Przy tym instrumencie nastoletni Fryderyk tworzył swoje młodzieńcze kompozycje i w takim brzmieniu słyszał je po raz pierwszy on i jego goście.

Młody artysta, dojrzały kompozytor

Dla Fryderyka Chopina rok 1830 był przełomowy. Młody wirtuoz, szykując się do zagranicznego wyjazdu w celach artystycznych, chciał wcześniej zaprezentować się warszawskiej publiczności jako dojrzały pianista i kompozytor. Datę pierwszego z zaplanowanych występów wyznaczono na 17 marca. Koncert został poprzedzony próbą zorganizowaną 7 lutego w salonie Chopinów, podczas której wykonano w kameralnym składzie skomponowany niedawno przez Fryderyka *Koncert f-moll*. Wśród publiczności znalazła się muzyczna elita Warszawy, w tym Józef Elsner, Wojciech Żywny oraz Karol Kurpiński. Utwór wywarł na gościach ogromne wrażenie i wzbudził podziw. Młody pianista zachwycił słuchaczy, grając właśnie na fortepianie Fryderyka Buchholtza, instrumencie widocznym na szkicu salonu wykonanym przez Antoniego Kolberga w 1832 r.

Gdy nadszedł 17 marca 1830 r., w Teatrze Narodowym, mieszczącym się wówczas na placu Krasińskich, Chopin wykonał na fortepianie Buchholtza z towarzyszeniem orkiestry pod dyktando Karola Kurpińskiego

FOT. WOJCIECH GRZEZINSKI/IFC

Salon Chopinów w pałacu Krasieńskich. Rysunek piórkem wykonany przez Antoniego Kolberga, 1832 r., reprodukcja w: Leopold Binental, *Chopin w 120. rocznicę urodzin. Dokumenty i pamiątki*, Warszawa 1930. Zbiory Fototeki Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina.

Koncert f-moll oraz Fantazję A-dur na tematy polskie. Sala była wypełniona do ostatniego miejsca, a zebrana publiczność entuzjastycznie oklaskiwała młodego pianistę. Dzień po koncercie ukazała się w „Gazecie Warszawskiej” recenzja: „Wszystkie zalety znakionujące wirtuoza na fortepianie łączy pan Chopin w najwyższym stopniu: moc, biegłość, a nade wszystko czucie – stanowią jego główną zaletę, każde uderzenie klawisza jest u niego wyrazem serca. Publiczność warszawska umiała ocenić rzadki talent swego rodaka, mającego wkrótce w dalekich krajach być jej zaszczytem i chlubą; rzesiste oklaski witały i żegnały występującego artystę, którego skromność ujmująca podwyższyła cenę talentu”.

„Ideał sięgnął bruku...”

2 listopada 1830 r. Fryderyk Chopin wyjechał z Warszawy w kierunku Wiednia (przez Wrocław, Drezno i Pragę) – wówczas nie wiedział, że już nie powróci do ojczyzny. Po śmierci rodziców fortepian Buchholtza należał do siostry kompozytora, Izabelli Barcińskiej. We wrześniu 1863 r. carscy żołnierze

w odwecie za zamach na carskiego namiestnika Królestwa Polskiego gen. Fiodora Berga, splądrowali pałac Zamoyskich przy Nowym Świecie. Z mieszkania nr 69, należącego do państwa Barcińskich, 19 września wyrzucano i zniszczono bezpowrotnie wiele rodzinnych pamiątek, m.in. fortepian Chopina – te dramatyczne chwile opisał w wierszu „Fortepian Szopena” Cyprian Kamil Norwid.

Ożywić słynny instrument

Wykonanie utworów w oryginalnym brzmieniu instrumentu Chopina sprzed niemal dwóch wieków wydawało się nieziszczalnym marzeniem, ponieważ do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie pojedyncze fortepiany z wytwórni Fryderyka Buchholtza – wszystkie w stanie uniemożliwiającym przywrócenie ich pierwotnej świetności. Jednak Narodowy Instytut Fryderyka Chopina podjął inicjatywę, zamawiając kopię fortepianu u Paula McNulty’ego, jednego z najlepszych obecnie budowniczych fortepianów historycznych na świecie. Nowy instrument jest kopią fortepianu skrzydłowego Fryderyka Buchholtza z ok. 1825–1826 r., zachowane-

go w zbiorach Muzeum Krajoznawczego w Krzemieńcu na Ukrainie. Prace zostały sfinansowane przez PKN ORLEN – mecenaasa Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina.

Prezentacja tego niezwykłego instrumentu będzie miała miejsce podczas koncertu 17 marca 2018 r. w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej, przywołującego brzmieniem wspomniany pierwszy wielki, publiczny występ młodego Chopina w Teatrze Narodowym przy placu Krasieńskich z 17 marca 1830 r. Patronem tego wyjątkowego wydarzenia będzie PKN ORLEN – Mecenas Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina. W programie oprócz *Koncertu f-moll* Fryderyka Chopina znajdują się również kompozycje Karola Kurpińskiego: *Fuga i koda B-dur (na temat „Jeszcze Polska nie zginęła”)* oraz *Bitwa pod Mołajskiem* („Wielka symfonia, bitwę wyobrażająca”). Na kopii fortepianu Buchholtza zagra Krzysztof Książek, któremu będzie towarzyszyła czeska orkiestra Collegium 1704 pod dyrekcją jej założyciela, Václava Luksa. Koncert ten będzie symbolicznym przywołaniem wieczoru, który dla Polaków XIX-wiecznej Warszawy był czymś więcej niż tylko wyjątkowym przeżyciem artystycznym.

Tego samego dnia w Salach Redutowych Teatru Wielkiego – Opery Narodowej zostanie otwarta wystawa „Fortepiany Chopina...”, na której zostanie zaprezentowana znaczna część bogatej kolekcji instrumentów Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina. Zwiedzający będą mogli zobaczyć instrumenty historyczne, a także kopie, takich producentów jak Buchholtz, Graf, Erard, Pleyel i Broadwood. Dopełnieniem wieczoru będzie pokaz filmu dokumentalnego w reżyserii Piotra Stasika, który jest zapisem procesu powstawania kopii instrumentu Fryderyka Buchholtza.

Sprzedaż biletów od 16 stycznia na stronie www.teatrwiolki.pl

(i.f.)

Artykuł powstał we współpracy z PKN ORLEN

